

Aprilie 1986

EDITATE ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

SUPREMA CTITORIE

La aniversarea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român nu cred că poate fi bilanț mai semnificativ decât acela al devenirii omului societății noastre ca om liber și stăpîn pe soarta sa, ca subiect creator și beneficiar al tuturor valorilor materiale și spirituale, ca făuritor de glorioasă istorie în străbunul meleag al patriei. Înnoindu-se o dată cu țara, muncitorul, țărănul, intelectualul, întreaga familie a națiunii române oferă mereu lumii suport real unei sintagme rostite cu admirație pe toate meridianele: „miracol românesc!”. Eu nu știu dacă este chiar miracol, dar știu că în acești 65 de ani partidul nostru comunist, cei mai destoinici fii ai acestui popor au înfruntat cu eroism și luciditate asprimea bățăliilor de clasă, ilegalitatea și închisorile războiului și foametea, au pregătit și înfăptuit revoluția de la 23 August 1944, ridicarea țării din ruine. Și mai știu că în ultimii patruzeci de ani s-a schimbat fundamental fața fiecărui sat, a fiecărui oraș; că la început a fost Bicazul, iar astăzi vorbim despre independența energetică; că tractorul cu numărul 1000 000 l-am vîndut, poate, tocmai, acelora care nu credeau că vom fi în stare de o industrie constructoare de mașini; că ne-am făcut singuri camioane și calculatoare, locomotive, vagoane și avioane; că vorbim astăzi la trecut despre Porțile de Fier, despre metroul bucureștean, despre Canalul Dunăre—Marea Neagră. Dar miile de fabrici și uzine? Dar zecile de mîi de școli și grădinițe? Dar milioanele de case? În toate aceste zidiri și împliniri, în tot acest uriaș efort — nelipsit de îndoeli, sinuoșitate, reluări — s-a zămislit chipul omului zilelor noastre, a omului care gîndește, muncește și trăiește în chip socialist, al celui Om fără de care toate aceste împliniri n-ar fi fost posibile.

Datorăm partidului nostru, încă de la înființarea sa, o concepție înaintată asupra problemelor omului și umanismului. Idealul uman pe care-l propune este personalitatea multilateral dezvoltată, continua ei schimbare calitativă pe parcursul întregii vieți. Au existat în toate epocile personalități multilaterale. Spre deosebire de acestea, societatea socialistă, partidul nostru propune, în epoca inaugurată de Congresul al IX-lea, în Epoca Ceaușescu, pentru prima oară, realizarea personalității multilateral dezvoltate în mod plener. Realizarea acestui ideal uman — proces deosebit de complex și de durată al climatului său — umanismul revoluționar, a presupus eforturi educative deosebite în cel puțin patru mari direcții însumind tot atâtea laturi, dimensiuni ale personalității. O dimensionare economică în centrul căreia stă procesul de conștientizare a poziției fiecăruia dintre noi ca proprietar, producător și beneficiar al tuturor valorilor civilizației socialiste. A face azi mai bine decât ieri, mîine mai bine decât astăzi, a te simți părtaș și implicat cu cei care lansează la apă un vapor, ridică o nouă sondă, termină de recoltat grîul sau tipăresc o carte. O dimensiune politică însemnînd formarea unei gîndiri politice implicîndu-te politic, stăpînirea deplină a concepției științifice, materialist-dialectice și istorice despre lume și viață, debarasarea conștiinței de îndoeli, incertitudini și inexactități, rostirea clară a punctului de vedere ce exprimă noul, necesarul, durabilul. O dimensiune etico-juridică presupunînd înțelegerea, însușirea și integrarea faptelor de conștiință și comportament în cerințele legislației, ordinii și disciplinei, a codului de norme ale vieții și muncii comunistilor, ale eticii și echității socialiste. A fi drept cu tine și cu alții, a sluji întotdeauna adevărul, a fi curajos și cinstit, a fi modest și hotărît, a te dedica pentru făurirea fericirii tale și a altora. O dimensiune culturală indispensabilă omului zilelor noastre presupunînd perpetua însușire a celor mai noi și mai avansate cuceriri ale genului uman, descătușarea talentelor, aptitudinilor și energiilor creatoare ale fiecărui membru al societății. A învăța de la 6 la 60 de ani, a recunoaște și adopta ideile altora, a iubi muzica, arta, poezia, a-ți face din carte un prieten de fiecare zi, a te întreba mereu care a fost cel mai frumos gînd, gest sau faptă a zilei încheiate — iată conturul schițat sumar al personalității umane gîndită și dorită de Partidul Comunist Român.

Acum cînd întregul nostru popor cinstește cea de-a 65-a aniversare a Partidului Comunist Român, dintre toate bilanțurile ce pot fi făcute, cel despre om exprimă, cu certitudine, o supremă ctitorie.

Alexandru TOMA

Partidului, un imn aniversar

O însumare-a minților române,
Romantice, lucide, viziunare,
Iubire de dreptate și de piine,
Un roșu steag desfășurat sub soare,
O pururi năzuință spre mai bine
Și-o țară-ntemeiată pe unire,
Un rod al chintesențelor latine
Și-un dor, în veac, de pace și iubire.
O sîrbătoare-a luptelor înalte,
Sub tricolorul marilor speranțe,
Visare pentru-a țării libertate,
De simple, democratice prestanțe,
O limpezire-a văzului spre lume,
Și-a înțelegerilor tuturoara,
O strategie a timpului, anume,
În ritmuri înțelepte, cum e ora,
Un epos general, de profunzime,
Înnoitor, al rînduiei noastre,
Al omului știind ce-i rău și bine,
Îndrăgostit de semeni și de astre...
Întruchipînd partidul, în sinteze,
Văd doar o parte a făpturii sale,
El e și-un comandant pe metereze,
Capabil de-a gîndi și sub rafale.
În tot ce face el e libertate,
Ideea de-a ne ști în devenire,
Dragostea strămoșească de cetate,
Și dorul țării către nemurire.
Iar Omul de la cîrma lui cea mare,
E-naltul vizionar forjînd destine
De țară și de oameni în mișcare
Spre-un viitor de bunăstări depline,
Spre-un viitor de pace planetară,
Cînd oamenii, fără deosebire,
Întru aceeași glorie solară,
Vor viețui în calmă înfrățire.
Iar noi, în România milenară,
Carpații-avînd drept centru și putere,
Partidul îl urmăm — eternă vară —
O țară, un popor, un țel, o vrere.

Arcadie ARBORE

A PRIVI

Primăvară bucovineană

Sîntem martorii unei primăveri în marea Primăvară. Bucovina trăiește și ea sub semnul aceluiași „dublu” anotimp. Sămînța soarelui încolțește iarăși, pornind mînos din spre inima pămîntului și din spre cea a oamenilor către rodul gliei și al faptei. Vibrează ființa naturii cutremurată de exploziile ierbii și ale mugurilor de floare și, deopotrivă, de clocotul izbînzii în zidurile minții și palmelor. Pretutindeni se întrezărește zestre bogată de mireasmă și culoare și se împlinesc cu destoinică rîvnă primeniri neconținute în vetrele muncii și în cuprinsurile vieții. Ne cheamă privirea miracolele săvîrșite de seva ce urcă spornic în trunchiuri de arbori și ne bucură ochiul măturările îndărilor prin hărnicie și cutezanță.

În spațiul bucovinean, renașterea cu temeiuri umane — la fel de cuprinzătoare, dar încă și mai profundă decît cea a firii —, statornicită aici ca în întreg orizontul țării, se regăsește în contururi de cetăți. Durata ca fundament al progresului, ele se numesc industrie și adăpostesc fecunde energii; forțe uriașe care s-au amplificat de peste 50 de ori în anii trecuți de la marele eveniment revoluționar ce a marcat începutul primăverii în

istoria românească. Generoase resurse (însumînd, numai pe parcursul a patru cincinale, circa 47 miliarde de lei), îndrumate cu chibzuință spre asemenea perimetre ale muncii, au mărit constant puterea și trînicia edificîului industrial. Noi piloni, de proporții impresionante — acum în stadiu de șantier — îi vor întregi structurile: o întreprindere de rulmenți și o centrală electrotermică. În ritmurile specifice „anotimpului” prevestit în urmă cu 65 de ani și descătușat spre luminoase triumfuri într-un august de glorie, înfloresc și celelalte cetăți: ale spiritului ori cele ale civilizației urbanistice. Un nou „oraș”, de pildă, se profilează în partea de sud-vest a Sucevei, adăugînd, atunci cînd proiectele arhitecților vor deveni în întregime realitate, alte circa 5000 de apartamente în inventarul construcțiilor ce slujesc bunăstării oamenilor.

Deschiși către izvoarele de frumusețe întineritoare ale sezonului minunilor vegetale, să privim cu dreaptă recunoștință durabilele înfăptuiri prin efort creator ale acestui timp mareș și să ne bucurăm, așadar, că și pe platurile noastre este de două ori primăvară.

Ion NEDELEA

autograf

DAN GRIGORESCU

Sensurile culorii

Sufletul românesc află în locurile Țării de Sus a Moldovei temeriile adîncului respect pe care îl datorează marilor înaintași. E un lucru pe care îl știm cu toții, de zeci de generații, și pe care fiecare vers al lui Eminescu, fiecare pagină a lui Iorga, fiecare armonie enesciană sau fiecare tablou al lui Luchian ni-l aduce din nou în minte. În Țara zugrăvirilor de la Arbore și de la Voroneț, totul are pentru noi, cei mai de la sud, înțelesul marii tradiții a spiritului românesc.

Scriu aceste cîteva cuvinte, avînd sub ochi o reproducere a Fîntîinii de la Brebu. Luchian se afla, deci, într-un sat nu departe de cel în care s-au trecut anii copilăriei mele, printre dealurile învăluite în ceață subțire, luminoasă a picturilor lui Grigorescu. A coborît de departe, din miază-noapte, acest artist sortit martirului, ca să descopere sensul profund poetic al locurilor din preajma Prahovei. A fost dat acestor dealuri, acestor case, acestor fîntîni să pătrundă în nemuritoarea artă, aduse de penelul unui meșter venit din nordul Moldovei.

Pentru mine, anii copilăriei stau sub semnul culorilor unui artist din Ștefăneștii Moldovei, deopotrivă cu acela al picturii maestrului de la Cîmpina (venit și el din Pitaru de Dimbovița). Sensurile culorii au fost revelate, de altminteri, artei românești de Voroneț și de Luchian.

De la ei ni se trage această sensibilitate care l-a făcut cîndva pe unul din marii istorici europeni ai artei să exclame: „România e o țară de pictori!”.

De aceea ne plecăm cu pioasă recunoștință în fața acelor locuri care ne-au dat semnificațiile poetice ale culorii din pictura românească.

Un spațiu al inteligenței și speranței

REPORTER

Am fost tentați să spunem că acest spațiu este unul sustras timpului „real”, în care nu se întîmplă lucruri de neînțeles, ci poate nu foarte contemporane cu modul în care sîntem noi pregătiți să le înțelegem. El este, însă, mai degrabă, unul din spațiile prin care viitorul ne testează cu seriozitate capacitatea de a-l bănui dimensiunile, sensurile, căile de acces, de a ni-l asuma. Impactul cu informația nu se vădește deloc dur la acest prim contact, în fond fiecărui dintre noi ni s-a oferit — la televizor, să zicem — imaginea imaculată și puțin stranie a unui interior „computerizat”. El se adîncește însă, se radicalizează, își pune în evidență asperitățile cu fiecare pas făcut către intuirea uluitoarelor transformări pe care informația ni le propune, revigorînd — uneori cu destulă acuitate — eternul conflict dintre ignoranța orgolioasă și înțelegerea — umilită, dar fecundă.

O lungă introducere în subiect, oferindu-ne detalii asupra sistemului

de telecomandă, asupra implementării în general a informației în întreprindere, asupra răsnetușului pe care această inițiativă îl are, arătîndu-ne ce s-a realizat concret în imobilul cu patru etaje despre care chiar și foarte buni cunoscători ai Sucevei nu știu mare lucru, introducerea datorată inginerului Ion Hopulele, șeful atelierului de proiectare (denumire sub care se „ascunde” spațiul la care ne referem în debutul acestor rînduri) al întreprinderii de rețele energetice sucevene, încheia cu o concluzie modificînd sensibil o anume perspectivă de a vedea lucrurile: eficiența muncii echipei de specialiști autoare a realizărilor în miezul cărora am fost introduși nu se măsoară mai ales în lei, ci în pregătirea oamenilor — fie ca profesioniști, fie doar numai pentru a dobîndi capacitatea de a-l accepta așa cum începe el să fie aici prefigurată — pentru un viitor ce nu poate fi nicicum ignorat.

Prin urmare, eforturile echipei ce a înfăptuit, atît cît este înfăptuit pînă în prezent, sistemul informatic pentru conducerea în timp real a rețelelor electrice — un adevărat sistem nervos însinuîndu-se în cel energetic, veghindu-l, puțînd afla și descrie aproape instantaneu orice eveniment întîmplat în sistemul supravegheat, avînd capacitatea de a „gîndi” soluții, de a le materializa în măsura (permanent amplificabilă) în care este înzestrat pentru aceasta și chiar de a remodela sistemul de bază — au trebuit să răzbească în trei direcții — realizarea obiectivului propus, consolidarea și permanenta profesionalizare a echipei și pregătirea propriilor colegi de muncă pentru a pătrunde în perimetrul informaticii — aceasta din urmă fiind, prin implicații, cea mai importantă. Au fost sprijiniți de o conducere privind cu fermitate în perspectivă, după cum au existat (și există încă!) tovarăși de muncă inconjurîndu-i cu neîncredere. Și a fost nevoie, totuși, să treacă mai bine de cinci ani de muncă pentru ca, timid, interesul „celorlalți” pentru informatică să fie sti-

(continuare în pag. IV)

Dumitru TEODORESCU

Expansivă sau implozivă, jubila-torie ori tragică, evoluind în raz-vrațirea ontologică, dar, cu o pu-tere egală, și în supunerea la ti-parele supreme, creația lirică a lui Ion/Ioan Alexandru este în to-talitatea ei, chiar și atunci când narează pe suprafețe ample sau descrie cu aplicație de miniatu-rist, poezie de cunoaștere. E un truisim necesar. După douăzeci și cinci de ani de la debut (1960), se pot distinge în ea reperele mișca-rii launtrice, acele elemente de macrostructură care nu numai că o fac inconfundabilă dar, pînă la un punct, o singularizează în pei-sajul literaturii noastre contempo-rane.

Premisa ei este nevoia de certi-tudine, indiferent dacă afirmă sau neagă, interoghează ori dă răspun-suri. Din această necesitate decurg cele (deocamdată) trei stări con-secutive ale eu-lui său poetic: e-gotică, aproape egolatră, la in-ceputul drumului („De ce mă simt eu, oare, în fiecare zi / Robit de mine insumi c-o patimă ne bună?”, „Autoportret”), moment cînd se raportează doar la sine, apoi pra-dă impasului existențial, cînd se raportează la durată, incapabil să accepte o lume abandonată efemerului, un infern „discutabil” dar fără vămi accesibile („Supți de pămînt și bombardati din cer / ne căutam un înveliș pe lume. / O, valurile vremii cum se repetă reci / Legînd mereu un nume de prenume”, „Episod”) și, în sfîrșit ancorat în certitudine prin inte-grare în timpul — în ipostaza de istoric și apoi în cel etern, adică într-o ordine cosmică imanen-tă („In Logos și-au începătura toa-te / Să nu piardă din seninătate / Să nu se poată puna temelie / În cite sunt decît în veșnicie”, „Imn”).

Evoluția lui în cunoaștere este, evident și voluntar, ascensională parcurgînd etape similare, nu identice, în substanța lor cu ce-le preconizate în „Trilogia cunoaș-terii” și străbătute de Blaga de la „Poemele luminii” la „Ce aude unicornul”. Ioan Alexandru cunoaște, și el, starea de grație în „Cum să vă spun”, trece din ea în una de înstrăinare în „Viața deocamdată”, evoluează rapid către revoltă, în „Infernul discutabil”, culminația ei instalîndu-se în „Vămile pustiei”, ca să intre, ince-pînd cu „Imnele bucuriei”, într-o stare de lucidă armonizare (nu paradisiacă), și ea evolutivă, fenomen pe care vom încerca să-l do-vedim mai departe.

Tulburarea eu-lui cunoscător (li-ric) apare odată cu căutarea in-ceputurilor sale, cu ieșirea din propriul perimetru. Acesta este pentru Ioan Alexandru primul te-mei al certitudinii. Solidaritatea cu stîrpea țărănească, ale cărei însemne de perenitate, deci de noblețe, începe prin a le descoperi în jurul său și, citeodată, în vîrsta copilăriei, nu-l poate satisface din mai multe motive: mai întîi pen-tru că indiciile originarului și per-manenței în actualitate sînt frag-mentare și cu reverberație restrînsă, uneori incertă; apoi pentru că melosul lor pur este bruiaț de zgo-

motele distonante ale preajmei e-femere și deșarte sau barat de li-m-tarea indelebilă a făpturii: „Eu cred că am în cap sămînta / unor sori ce nu pot să-i rotească / ne-murirea din pricina acestui / cerc compact de lut sudat în / focuri colosale”. Trebuia, deci, găsită o entitate mai cuprinzătoare în care să se încorporeze contempora-neitatea eterogenă și impură și ră-dăcinile sale țărănești curate și fără începuturi deslușite. Ioan Alex-andru descoperă astfel Patria în ipostaza sa istorică: „Țăran iberic strămoșul meu Traian / Ajuns prin jertfă la împărăție / Prin tatăl său legionar roman / Cu pa-jura în singe din pruncie / Plu-gu-n Ardeal de două mii de ani / Te caută cu boii pe coline / Și tot îi dai de știre din adînc / Să țină drept cormanul după tine” („Traian”).

De aici încep „Imnele...” toate. Valorizarea istoriei se săvîrșește

obiective. Căci fenomenul de re-dundanță a expresiei și ideli pe care le întîlnim la tot pasul și care, la nivelul lecturii fiecărei pie-se în parte obosesc sau stingheresc receptarea din perspectivă strict estetică, au un efect pozitiv dacă judecăm cele trei volume ca un an-samblu solidă, cum, de altfel, și sînt.

Dar ceea ce întuiește perfect Ioan Alexandru este că evul me-diu românesc a fost asumat de li-teratură (lirică, epică, dramatică), dintr-o perspectivă care numai a-rareori a atins cote de elevație maximă și, atunci recuperarea s-a făcut fragmentar. Cu alte cuvinte, adevărul simplu că la temelie, sau deasupra Patriei istorice, se așază Patria ca spiritualitate. S-a scris mult (dar nu destul) despre mo-mentul constituirii ei daco-roma-ne. Dar această matrice inițială nu a rămas nemodificată ori ne-imbogățită în aproape două mii

IOAN ALEXANDRU: IMNELE PUTNEI*

prin sacralizare. Recristalizarea ei urică este mai comodă și mai de efect cînd sînt abordate începutu-rile, de fapt întemeierile — prima și, a doua, în care sensurile luminoase, consecințele cu efecte milenare sînt evidente. Profunzi-mea și forța patriei istorice o găs-este însă poetul în evul me-diu în care decelează semnele certe ale permanenței. Acestei Patrii îi sînt închinată, în fond, cele trei cărți de imnuri — ale Transilva-niei, Moldovei și Țării Românești. Fiorul tragic al istoriei noastre le traversează în măsură egală, fără a întuneca, dimpotrivă, făcînd să strălucească mai puternic, armo-nia eu-lui poetic cu destinul col-lectivității. Miracolul supraviețui-rii și al creșterii continue, în po-fida evenimentelor potrivnice, în viziunea poetului nimicitoare pen-tru oricare alt neam, este înțlia mare revelație pe care o capătă, condiționînd-o, în fapt pe a doua.

Și totuși, actul, evenimentul isto-ric, omul încorporat lor conservă o imensă sarcină de conotații care transpar prin, sau chiar sfîșie vîlul poetic. Se pare că de ace-ștea a vrut să elibereze Ioan Alex-andru evul me-diu ca istorie și Patrie. Travalul său în acest sens este, în pofida aparențelor înșelătoare, urias și, credem, fără precedent. Există însă niște limi-te și aici, niște vămi. Ceea ce nu înseamnă că amintitei trei cărți de imnuri sînt numai un ex-periment; reușita lor, absolut re-marcată este însă perfect vizibilă doar la nivelul ansamblului, al totalității, dar, desigur în limitele pomenite. Ne referim la limitele

de ani. Evul me-diu și-a adus con-tribuția sa și despre ea s-a scris prea puțin; în acest spațiu de-gajat, și tocmai de aceea deloc com-od, se plasează ultimele două cărți de poezie ale lui Ioan Alex-andru — „Imnele iubirii” și „Im-nele Putnei”. Premisele acestei viziuni apar încă în celelalte cărți de imnuri („Bucovina răul meu veșmint / De-mărat sfințit după dreptate / Rusalimul sufletului meu / Ocrotit de cerurile toate”, „Imnele Moldovei”), dar abia aici ele își găsesc împlinirea maximă în gestul poetic suprem de plasa-re a Patriei în ordinea nealtera-bilă a spiritualității și, de aici, la integrarea ei în ordinea cosmică, adică în eternitate: „Carnea noas-tră ancestrală este această Patrie Română / Prin ea va trece focul transfigurării / Prin această pulbere și țărînă / Prin aceste oa-se, prin găvanele acestor orbite / De uraganele lacrimilor răscolite / N-avem alta numai una și se dă și numai o dată / De Pămînt și tre-buie să o întorci înviață / Nu nu-mai cu mîntii se ține de noi / Cu Dunărea și Chilia / Ci cu du-hurile strămoșilor / Cu înviera și veșnicia” („Patrie română”). Put-na este pentru poet locul în care „dimensiunea spirituală, la nivelul poporului” a eu-lui românesc din evul de mijloc se poate citi cel mai bine. De aici și încercarea te-merară de a reconstitui gîndirea și, în parte, zicerea Putnei din veac. Decantarea istoriei nu se în-făptuiește prin proiectarea ei în mît; este chiar negată funcția geneologică și artistică a mitului: „Mitul relativizează totul / Aceas-

tă a veacurilor fundătură...” / O cale ar fi reconstituirea și resti-tuirea gîndirii și sensibilității care au produs actele politice, sociale, tenomenele culturale și artistice caracteristice evului me-diu roma-nesc. Alta, investirea unor even-imente, locuri istorice, edificii, creații de artă etc., cu semnifi-cații parabolice în maniera specifi-că epocii respective, filtrul bi-zantinînd, în aceste cazuri pre-zenț, însă nu covîrșitor; bunaoară Podul Înalt — cunoscut loc al izbînzii lui Ștefan cel Mare — se încarcă de un sens hieratic prin transcendera evenimentului: „Podul Înalt nu poate să se ple-ce / Nici suflet să treacă / Pod-ul Înalt / Smerenia nu-l pleacă” („Ștefan Măria Sa”). O a treia, în-corporarea unor motive aparținînd de diferite epoci și culturi, fondu-lui paremiologic al veacului. Mai sînt și alte procedee, varietatea lor dezarmează orice încercare de a le epuiza, dar, poate, cel mai elevat este absorbirea unor teme de meditație caracteristice evului me-diu, de către sensibilitatea mo-dernă: în liniștea de sine lepă-dare / Să poți hrăni smerita cugeta-re / Să se aprindă binele lumina / În candelile stingerii de sine / Ce nu pot creaturile discer-ne / Sunt tainice iluminări eter-ne / Se dobîndeste prin împărță-șire / Adaosul de milă și iubire / Apa și focu-n humă se frămîntă / S-ajungă vin la cea din urmă nun-tă / O lacrimă în cosmos să ră-mînă / S-o străvadă rînilor din mi-nă” („Smerită cugetare”) sau: „Cit de ușoară-i orice ascensiune / De cînd urcușu-s rînilor din mîne / Oprire nu-l orjunde te vor du-ce / Un pîsc în doru altuia stră-luce / Și câte-i dat genunchiul să supuie / Altă splendoare-n urmă-le-nvăluie / Întoarcerea să fie cu puțință / Tot ca urcuș spre-aceeași biruință / Și lunecări grozave și cădere / Sunt lecuite tot de in-viere” („Învăluire”). „Imnele Put-nei”, alături de volumul anterior, marchează evident, un moment distinct al evoluției poeziei lui Ioan Alexandru; unul superior prin coeficientul liric, prin consec-vența subordonării puterii creatoare la mobilurile culturii naționale în permanențe și propensiunea ei către temele universale, prin îndrăzneală în abordarea unor straturi dificile ale devenirii noas-tre launtrice, de neocolit chiar dacă timpul istoric le-a lăsat de-mulț în urmă. Poetul a înțeles că, pentru a via, ethosul românesc trebuie să-și asume tot ceea ce îi aparține.

Nu avem orgoliul ridicul al pre-zicerii viitoarelor evoluții ale poeziei. Ne mulțumim să consem-năm decantarea lirismului, poate cea mai de seamă primenire pen-tru opera unui poet care n-a am-biționat niciodată alura proteică și inovația ca scop în sine.

Mihail IORDACHE

*) Editura „Cartea Românească”, 1985.

GEORGE GAVRILEANU

Patria și cuvîntul

I. Din flăcări s-a intruchipat această lume, mai vie și mai pură, în care sălășluiește, ceremonios, scrisul ce-mi înflorează ființa. Serbez ora obișnuită a prezentului cînd se năruie poarta din cer și năvălește prin ea gloria luminii.

II. Pămîntului dintre izvoare i-am dat un nume: Țară, respirînd prin Dunăre afară. În dragoste neostoită ne-nfășoară ca într-un scut de ape clare. Zăpezile din gînd le-am răsfirat pe crestele bătrînilor soldați ce poartă toți un nume. Înainte de scris mă spăt cu zăpada sfîntă din Carpați.

III. Cuvîntul germinînd în arătură zămislit de soare, unică făptură, dîndu-ne chip și limpezind adîncul așează timpu-n rădăcini. Văzîndu-l la izvorul limbii celei mai curate oglîndit în suflet pe vecie datornic sînt a lumina această matcă de statornicie. În spițele unite stă tot darul de-a fi nedezlipit de rădăcină veghind în pace zborul și hotarul cuvîntului ce nu se-nchină...

IV. Pe țărîmul visat un glas din adînc îmi șoptește: „Să treci desculț cu iarba pînă la obline prin străluciri de rouă numai așa poți să ascuți respirația patriei, plină de miresme proaspăte...” N-am nici cuvinte și nici nu pot ascunde cum fața ei strălucește mai viu ca oglinda cerului.

V. Steaua ce-o văzură volevozii fulgerîndu-le ființa cu eternitate ctitorînd în lume, peste timp, o țară, o privim și astăzi cum străbate cerul răsturnat în inimile noastre cu aceeași grea lumină a adîncurilor înălțate-n astre de gînd de pace și visare plină.

VI. De rodire sîntem prinți, ostași și cărturari, cu rivnă arînd ogorul limbii, vie, iubîndu-l și murînd la datorie.

VII. Îndrăgostit peste fire mă simt de lumina venită din oameni, de neînvinșă convingere că pulsul pămîntului sîntem noi — ca simburii luminii așezați în fruct.

VIII. Rodește în sufletul meu bucuria de-a mă ști aici unde soarele-mi atînge ochii ca o zbatere de-aripă și evaporînd sudoarea de pe frunte îmi dă harul de-a vedea ce nu se vede: mamele purtîndu-și pruncii printre astre, le arată grădina natală scîlpînd ca perla în inima scoicii și poporul sărutînd tîlpile limbii române ca un semn de primenire și adîncă preamărire...

IX. Demnă de cîntec este viața noastră zidită-ntr-o picătură de eternitate.

X. Clătîndu-mă de iubire mingii cu degetele crăpate chipul patriei și de urmăire Steaua din aripă bate.

Măcar o zi

Dacă limba română va îngădui Să cred că mă aflu în drepturile Din patria cuvîntelor Și de va fi să trăiesc Măcar o zi în aripile Meșterului Manole, Mă voi ști condamnat Să învii păsări din resturi de zbor Ce-mi adună respirația de jăratec A singelui spulberat în neliniști...

Revenire

Ochii mamei — cartea de citire A fraților mei norocoși Ce umblă prin cerul țării — Îmi cheamă umărul stîng Lîngă timpla de flacăra — a verii Să-mi prind rădăcinile inimii-n Sălbatece ploii de semințe. O, ce credință mi-i singele Alergînd peste crudele cîmpuri Și cum joacă pe genele zării Pulberi din grele uitări!

Desculț mă poartă ochii tăi În orgi de-ngîndurate trestii, Voi reveni, încă o dată să umblu Prin ape luminate de pești Și să urc peste dealuri bătrîne Strigătul meu răstîgnit pe o pasăre...

Ion PARANICI

Memorie

Pe sub lumina acestor Luminează țărîmul cetăți În care Alunecă și azi istoria, Fără sfîrșit Mereu valuri cu putere Și fără culori stridente, izbesc.

Senzație de-adînc

Învățăm Gîndească că-i doare, De la cei Sărută timpla Cu palmele crăpate Țării și trec Senzația de adînc Peste jarul aprins, în Și inima Picioare. Cum bate. Fără, Fără să se Vasile PUHA

PROZA

Misiunea

Trenul l-a lăsat la marginea cîmpiei. Nîngea neîntrerupt și vîntul hăitua zăpada. Cineva, nu-și amînteste cine anume, îi spusese să rămînă la haltă. „Rămii cu noi, aici, pe scaunul ăsta”. Parcă era un ceferist. Numai ăștia primesc trenurile de noapte țînînd în mîna ridicată un felinar. De bună seamă fusese un ceferist, dar asta nu mai are acum nici o importanță. Nu mai are, fiindcă el nu l-a ascultat.

Mergea aplecat înainte, cu trupul răsucit spre stînga. Din cînd în cînd privea acolo, unde abia—abia se mai zăreau stîlpii cablurilor telefonice. Fumuri și aproape ireali, constituiau unica lui busolă. Deodată i se păru că aude un clopot, niște chiole sălbatece și apoi, din nou, vîntul. Îl prinse frigul pînă aproape de briu și pe față respirația se transforma în ace subțiri, de gheață. Mănușile înțepeniseră și ele, iar atunci cînd își ștergea obrazii simțea în ceafă înțepături fierbinți. La o vreme, greutatea armei, sprijînită de umărul drept, deveni insuportabilă. Încercă s-o treacă pe umărul stîng, dar se răzgîndi numai-decît, fiindcă ar fi însemnat să se oprească ori cel puțin să încetinească mersul și el nu trebuia să facă asta. „Nu te opri, nu te opri”. Omul privi spre dreapta, dar stîlpii se înmulțiseră parcă. Erau mai mulți și, ciudat lucru, începură să se apropie de el. În mînte i se învăl-mășeau gîndurile hăituite și ele de viscol. „Mica haltă trebuie să fie departe, iar ceferistul s-o fi culcat cu capul pe masă acolo, în ghereta aceea iluminată difuz. Desigur, pa-trula trecuse spre pichetul 14 și o

să se întoarcă abia spre ziuă”. El trebuia să ajungă la ora... Încercă să privească din nou ceasul de la mînă. Rezultatul fu același. Începu să-i fie frică. Și-aduse amînte po-veștile cu oamenii care îngheafă. Visele lor... își mușcă mîna prin mînușa tare ca lemnul. Mai încercă o dată, dar durerea nu se ivi. Își scoase mînușa. Dinții stringeau acum puternic mușchii degetului ma-re.

Dinspre dreapta porni să crească spre el o lumină verzuie. Mănușa căzuse undeva în zăpadă și vîntul o duse departe. Umărul drept încetă să-l mai doară și arma deveni prea ușoară. Lumina verzuie săpase în viscol un drum. Schimbîndu-și direcția porni pe drumul luminii ver-zui. Zări o casă enormă, cu geamuri aprinse. Vîntul lătra în spatele lui. Pe drumul spre casa cu geamuri aprinse toți stîlpii ardeau...

Trei umbre imense, și un scîncet de țîne. Un cîine ce-i lînce obra-ji. Apoi... totul se stînce.

— E cineva? întrebă sergentul, comandantul patrulei.

Nici un răspuns. Numai vîntul și năruirea aceea de zăpadă.

Omul ar fi rămas acolo, între ză-pezele acelea pufoase, dedesubtul lor, înghețat. Dar cîinii, cei doi cîini...

A doua zi, peste cîmpia nesfîrșită, viscolul mai rînjea încă. Îl du-reau picioarele, degetele de la mîna stîngă și nu-și mai simțea ure-chile. Cineva îi aduse o cană cu ceai, fierbinte.

I se păru că-l aude pe coman-dant. Îi văzu ochii și somnul coborî din nou peste trupul lui vlăguit...

George DAMIAN

Ramură albă

Partidul, lumina ce ne consacra,
partidul, iubire adincă de țară,
el, ramură albă și sacra,
eternă, în noi, primăvară!

Pe-ntinderea sa implinită
de mari înălțimi ale minții
sint lupta, dirzenia sfintă
în care trăiră părinții!

Prefiră-se-n noi viitorul,
copiii duc flori în cetate,
partidul se-ngeamă-n dorul
de pace, de griu, de dreptate!

Ne mingie fruntea adierea
cuvintului său de părinte,
partidul se-ngeamă-n vrerea
și-n pasul ce-l facem-nainte!

N. MOSCALIUC

Comuniști

Vatra noastră de jertfe lor e plină,
tot ce răsare și ce se naște
aparține crezului sfânt al lor,
ca temelie pentru mine.
Ochii lor, fintini pină la noi,
privesc prin veșnicie suferințele trecute.
Privirea lor a fost pentru noi ca o apă vie.
În numele dreptății vorbind,
la locul sfânt știut din seminție.

Bucurie

Am dansat cu holdele uriașe
și holdele mi-au spus
ce frumoasă este iubirea cimpului.
Apoi am sărutat
cu urmele pașilor mei tremurînzi
glia abia întoarsă.
Iată țărani,
fețele lor nu clipeșc
cînd se pleacă asupra pămîntului
și miinile lor
sînt negre după sărutul țarinei.
Am dansat îndrăcit
printre holde,
pină ce primul vînt,
a adus bucuria.

Lutul patriei

Patria e cetate eternă
în care florile înfloresc,
turnurile înalte sint dealurile
și munții senini, oamenii
care-și poartă talpa pină-n adincuri
cînd intră septembrie,
strugurele umede se simte acasă la el,
unde patria este lutul ars în eternitate.
Am acest sentiment,
sentimentul de patrie,
sentimentul de frate,
reflectat în cîntecul pămîntului,
în bătaia aprinse de lumină
pe grinda parfumată.

Cristian Pașcanu BUCOVIAN

Iubirea de patrie

În iarbă foșnește cerul
ascultă dimineața acestui zbor
un dor seamănă lumina
simburii crapă-n pleoapele lunii
dimineața se îmbracă
în rochie înrouată de păsări
în coarnele dealului
stă înfiptă
steaua nemuririi
mi-aș trimite singele să-i ineca durerea
iată
în coarnele dealului
stă aievea o stea

Ciprian Vasile STOLERU

Poem

Auzi cum vine primăvara
Din univers coboară turmele de miei
Ne naștem limpeziți de doruri nalte
Și munții rid cu fruntea dincolo de zei.

Auzi iar caii cum coboară
Și cum se-norc în timp izvoarele
Respiră nemișcat în ceruri soarele
Și floarea-n mugure respiră.

S-au risipit în arbori norii
Și cerul a căzut sfios pe noi
Cite-o secundă rătică-n zodie
Revine-nrouată după ploii.

Vasile TIMOFTE

Fiului iubit al țării

Plai străbun, în straiul dalb,
Țară îmbrăcată-n alb,
Prinsă azi în sărbătoare
La marea aniversare,
Inchinăm dragul urării
Fiului iubit al țării!
Frunză verde colilie,
Săvîtită fapta vă fie,
Că ne-nălțați viitorul
Cu partidul și poporul,
Luminos și fericit,
Drag conducător iubit!
Drumul vi-i de glorie
Trecut prin istorie,
De la cnezi și voievozi,
Din norod, de la rapsozi;
Cu credință-n libertate,
Muncă, adevăr, dreptate,
Cu vegherea mereu trează,
Voință dirză, vitează,
Neabătute gîndul, vrerea,
Izvor nescapat, puterea!
Roșie floare, bujorul,
Jurămîntul, Tricolorul,
Viața, țara, viitorul!
Garofiță, floare creață,
Cu imnul străbun în față!
Noi zidim om nou și viață!
Flori de nalbă din ferești,
Fiu născut în Scornicești,
Inima țării ne ești!
Nelipsit, cînd treburi cer,
Pe schelă, pe șantier,
În uzină, pe ogor
Mult iubit conducător!
Frunză verde, flori mușcate,
Înfloresc orașe, sate,
Mai frumoase, mai bogate.
Ogoarele-n rod mănoase,
Casele mari, luminoase,
Uzine, hidrocentrale,
Șantiere, cai navale,
Loc de cinste-nvățătură,
Știința, arta, cultura!
Rămuriță chihlimbar,
Zilele ne cresc în har
Făr' de loc în calendar,
Planurile cincinale
Întrec a timpului cale.
Fapta-ți, numele în lume
Sint cinstite, au renume.
De pe-ntinsele ogoare,
Ani mănoși, scâldați în soare!
Floare albă, iasomie,
Din livezi, din podgorie,
La mulți ani cu veselie!
Buchețel din flori garoafe,
Din văzduh și de pe ape,
Viață lungă, sănătate!

Eugenia Răileanu IACOB
poet popular

Neam al meu

Azi steaua ta se-atinge de zenit,
Neam vitejesc din așteptării urzi;
Renăscător inseninării ești,
Făclie dogorînd lingă poezi!

Argintul strunei veșnic să ne cheme
În pulsul tău cu murmur de poeme
Și păsările, tîmpla netezindu-ți,
Noi aripi să-ți desfăci spre tine însuși!

Mircea AANEI

Bizdigăniile neprețuitului Creangă

IV

lui: „Las' pe mine, stăpîne, că
știu eu pe unde te-oi duce la îm-
păratul Roș; pentru că m-au mai
purtat odată păcatele pe-acolo cu
tatu-tău, în tinerețea lui”; c) **atoateștiu-
tor și fără de teamă**. „Nu te teme, știu eu năzdrăvăni
de ale Spinului și să fi vrut, de-
mult i-aș fi făcut pe obraz, dar
lasă-l să-și mai joace calul”, du-
pă cum îl avertizase și împăratul
la despărțire: „Și la toată întîm-

biectului și faptul că adesea sferi-
tul basmelor sună „am încălecat
pe-o șar”, implicînd abia acest tes-
timoniu material asupra calului —
Harap-Alb pusese pe cal o **țarni-
ță**, șar specială din lemn frumos
ornamentat pentru mire — ne fa-
ce să bănuim că intrarea și ieși-
rea calului năzdrăvan din func-
ția sa narativă marchează intrarea
și ieșirea textului în și din ho-
tarele ficțiunii.

trimiteră după fata împăratului
Roș;

6. drumul spre împăratul Roș și
intovărașirea cu cele cinci bizdi-
găni;

7. sosirea la împăratul Roș, tre-
cerea probelor și dobîndirea fe-
ței;

8. destăinuirea adevărului, încăl-
carea jurămîntului de către Ha-
rap-Alb, răzbunarea Spinului, pe-
depsirea răufăcătorului și nunta
celor doi miri.

Faptul că în această invariabilă
structurată eroii merg „ca cuvîntul
din poveste” iar în alte po-
vești calul zboară „ca vîntul și ca
gîndul”, ne îndreptățește să afir-
măm că formula corectă era „ca
cuvîntul și ca gîndul” și că acest
cal năzdrăvan nu e altceva decît
povestea.

Apoi, pentru că acest cal vor-
bește și din alte texte folclorice
românești știm că animalele vor-
besc fie în noaptea de Sînzienă
(solstițiu de vară), fie în noaptea
de Crăciun (solstițiu de iarnă) —
sau între Crăciun și Bobotează, în
cele 12 nopți de colindare, cînd
la casele oamenilor se rostesc co-
linde cu un mirel ce vinează cerb,
leu, bour, scorpie sau galbenă pă-
ioasă, avem întreg temeiul să ne
întrebăm dacă nu cumva calul de
mire încălecat de Harap-Alb nu
este chiar calul menit să-l ducă
într-un tărîm cosmic spre a se
insura cu o ființă fantastică?

Dar pentru asta ar trebui să
știm cine e mireasa lui Harap-
Alb.

I. FILIPCIUC

plarea, tovarășul tău te-a mai sfă-
țuit și el ce ai să faci, că de multe
primejdii m-a scăpat și pe mine
în tinerețea mele”; d) **atoatestră-
bător și fără de parte** căci acest
cal zboară „în înaltul cerului,
Văzduhul pămîntului și o ie de-a
curmezis: De la noiri către soa-
re, Printre lună și luceferi,
Stele mindre lucitoare”, ceea ce
ar însemna că „unde-ajunge nu-i
hotar, nici ochi spre a cunoaște”,
iar după ce răufăcătorul e pulve-
rizat — „dîndu-i drumul, se face
Spinul pină jos praf și pulbere”
— calul dispăre fără de urmă.

Dispariția acestui cal din mai
toate poveștile îndată ce s-a con-
sumat punctul culminant al su-

Altă constantă stilistică, pusă pe
seama calului care „face o sări-
tură înapoi și una înainte și se
cam mai duc la împărăție, Dum-
nezeu să ne ție, că cuvîntul din
poveste înainte mult mai este”,
împarte **Povestea lui Harap-Alb**
în opt părți:

1. trecerea podului de către fec-
ior și povăța tatălui;

2. angajarea spinului și jurămîntul
lui Harap-Alb că nu va spu-
ne adevărul;

3. sosirea la împăratul Verde,
tăinuirea adevărului și dobîndirea
salăților;

4. aducerea salăților, trimiterea
după și tăierea capului cerbului;

5. aducerea capului cerbului și

1. Stimate tovarășe profesor, sinteti
membru al Comitetului Societății de
Gastroenterologie a U.S.S.M., al Uni-
unii Medicale Balcanice, al Uniunii Te-
rapeutice Internaționale, al Societății
Europene și Mediteraneene de Gastro-
enterologie și Proctologie și al Aca-
demiei de Științe din New York. O
să li se pară, poate, curios celor care
vor citi un interviu cu o personalita-
te a medicinei românești actuale
intr-o publicație literară. La o primă
vedere, desigur. Tocmai de aceea
prima rugămintă pe care v-o adresez
este să încercați o definiție a Omu-
lui!

D.D. — Foarte felurite definiții au
fost înregistrate pînă acum, vor mai
fi cu siguranță și altele propuse. Te-
meiurile care spitesc sînt numeroase,
depinde de felul cum proiectezi lumina
și de puterea ei. Printre altele, re-
țin și eu ca edificatoare pentru neli-
niștea spiritului omenesc — pentru că
în definitiv acesta este elementul spe-
cific ființei umane — o metaforă a lui
Arghezi: „Omul este un pescăruș care
zboară pe dinlăuntru”. Pentru mine,
omul rămîne singura ființă nemulțu-
mită de condiția ei naturală, singura
care suferă nu doar (și poate nu atît)
pentru ceea ce este, cit pentru ceea
ce nu este. Deși omul a străbătut multe
virște, devenirea lui nu s-a înche-
iat. Iată de ce omul mai rămîne o as-
pirare.

2. Mulți dintre marii dumneavoastră
înaintași, ca să amintim doar de Iu-
liu Hațieganu și Octavian Fodor, au
trăit în apropierea unor scriitori, pic-
tori, muzicieri, în acest vestit centru
cultural și științific care este Clujul.
De care dintre aceștia v-ați simțit mai
apropiat, la rîndul dumneavoastră, și
de ce? L-ați cunoscut pe Lucian Bla-
ga?

D.D. — Universitatea clujeană româ-
nească a oferit un minunat cadru pen-
tru integrarea științei și culturii. Vo-
cația pedagogică a celor care au des-

„Drumul spre stele începe pe pămînt”...

Interviu cu prof. dr. doc. DUMITRU DUMITRAȘCU, de la Institutul de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca

chis aici drumuri noi, în entuziasmul
și dezlătunirea de energii care au suc-
cedat Unirii, a indus climatul specific
pe care îl știm. Să numim cuvîntările
vibrante, adevărate eseuri prin funda-
mentarea lor, ale lui Hațieganu. Să
numim statutul recunoscut al lui Pa-
pilian, ca șef de cenaclu literar-muzi-
cal, ca scriitor (care închina literatu-
rii, cu regularitate, ceasurile dînspre
dimineața ale nopților sale, între 4 și
7).

Generația mea a mai prins în plină
strălucire, cuvîntînd în aulele Uni-
versității sau străbătînd străzile vechiului
burg, pe unii dis strălucirii citorii ai
spiritualității transilvane: Lucian Bla-
ga, D. D. Roșca, Eugen Speranția, E-
mil Isac. Pe Blaga am avut prilejul
să-l văd acasă, pe strada Martinuzzi,
să-i urmăresc neștiut pașii măsurați.
Îmi părea strivitor, prin distincția și
ermetismul său, aparținînd altei lumi.

Am auzit multe din expunerile es-
tetului Liviu Rusu, urmăream pe Titu
Vasiliu, marele anatomopatolog, co-
mentînd bucăți muzicale. Cu înființa-
rea Institutului de Artă „Ion Andreescu”,
s-a însuflețit apoi și viața artistii.
că. Opera și Teatrul Național se bu-
curau de nume celebre.

Mai vibrează Clujul și astăzi. Multe
conștiințe și condeie trudesc aici,
prietenia unora mă bucură și mă o-
norează.

3. Ce le-ați spune tinerilor dum-
neavoastră discipoli despre ce trebuie
să știe și să facă în viață, dincolo de
stricta lor profesiune?

D.D. — Nici unul din noi n-am ce-
rut viața de care dispunem și doar
în parte am putut să facem o selec-
ție a ceea ce este ea. De noi depinde
în schimb, în totalitate, modul în ca-
re ne împlinim destinul ca oameni, noi

ierarhizăm valorile care ne orientează,
noi stabilim gradul de angajare, noi
inventăm izvoare de bucurie. Dincolo
de profesiune, așteleasă ca datorie, dar
și ca împlinire, este restul de viață,
cu toată bogăția ei. Aici se înscrie și
cultura, și arta, un univers larg des-
chis, în care te găsești zburînd liber
de tot, după inima ta. Trebuie doar să
găsești cheia acestui univers. Răspia-
ta pentru această mică osteneală este
enormă.

4. Atît în literatura română, cit și
în cea universală există și au existat
mulți scriitori medici. V-a preocupat
literatura lor?

D.D. — Ca medic nu puteam să nu
fiu fascinat de mutația în domeniul
beletristicii a gîndurilor și căutărilor
altor medici, cu atît mai mult cînd
ei au atins treapta celebrității. Am
urmărit stăruitor să văd cîtine din
concepția bazată pe o pregătire medi-
cală care s-a strecurat într-un text li-
terar. Am „vinat” elementele de for-
mație medicală ale unui Rabelais sau
Cehov, de exemplu, m-am bucurat să
descopăr filonul liric al medicului Va-
sile Voiculescu, citesc romanele lui
Augustin Buzura cu același interes ca
atunci cînd apăruse surprinzător prin
vigorearea scrisului său.

5. N-ați fost niciodată tentat să fa-
ceți literatură?

D.D. — La virșta ultimelor clase de
liceu, trăiam sub semnul monumenta-
lelor Istoriei a Literaturii Române a lui
Călinescu. Poate surprinde dacă ispi-
ta criticii literare m-a încercat și pe mi-
ne? Cărțile erau fericirea mea, să
vorbesc despre ele mi-ar fi plăcut, dar
să spun verde despre o anume carte
că e proastă, și să arăt de ce, mi-am
dat seama că n-am să pot niciodată.
Critica și cu ea literatura, m-am „pier-
dut”.

Și totuși, am scris destul: literatură
științifică, didactică. Cu timpul m-am
oprit la eseistică și la critica de artă.
În ce măsură ar constitui literatură nu
știu, dar m-am apropiat de aforisme
cu mult interes. Destule au văzut și
lumina tiparului. Poate că o editură
va scoate cîndva și volumul pe care
l-ar constitui ele. În această primă-
vară aștept la „Dacia” un volum de o
densă încărcătură emoțională și idea-
tică pentru noi medici: „Medicina în-
tre miraj și dezamăgire”. Sint acolo
elemente de știință, dar mai ales e o
meditație despre demnitatea omului.
Și, inevitabil, mai e și literatură.

6. Spuneți-ne ceva despre locul co-
pilăriei dumneavoastră.

D.D. — De la o virșta, copilăria se
supradimensionează pentru fiecare.
Ea păstrează prea multe pietre de te-
melie care ți-au determinat cursul
vieții. Un racursiu evocator nu-i po-
sibil, e prea greu de ales, vin spre tine
amintirile în avalanșă. La ce să te o-
prești oare mai întîi? Dar există cu
adevărat un singur „mai întîi”? Există
undeva în Gorj, pe Valea Gilortului,
un sat prins între dealuri împădurite.
Locurile purtau nume care dezvăluiau
o veche istorie, așa ca multe alte sate.
O fabulație bogată se lăsa ușor pro-
vocată, căuțînd doar să afli „de ce se
cheamă așa?” cutare sau cutare...

Cărțile multe adunate de tatăl meu
mi-au fost deschiderea spre orizonturi
neștiute. Tăieturi cu foarfeca din ve-
chi reviste, colecția de artă. Horile sa-
tului, spectacol și concert. Clăcile la
desfăcut porumbul, șezătoarea. Troi-
țele de pe margini de drum și din ci-
mitirile de demult, prilej de neliniște
și de uimire.

7. Ne apropiem inexorabil de sferi-
tul veacului și al mileniului. Cum ar
trebui, cum credeți și cum ați vrea
să arate, din punctul de vedere al ce-

lui care slujește cea mai umană dintre
științe, omul acestui apropiat viitor?

D.D. — Multe așteptăm și pretin-
dem noi de la cei care ne vor urma.
Oare ce așteptate de la noi Socrate?
Care este dimensiunea care ne des-
parte? Înălțimea medie este poate
singura care ne favorizează fără echi-
voc pe noi. Și, desigur, cunoștințele,
care sint o chestiune de timp, de cău-
tare, de acumulare. Gradul nostru de
umanitate nu pare însă altul. Or, toc-
mai o creștere pe această coordona-
tă se urmărește, se visează, se cutea-
ză.

Intr-un cuvînt, așteptăm ca omul să
fie mai bun, mai înțelept, mai puțin
amenințat de boli, mai apt de bucurii,
mai fericit. Dar toate acestea presu-
pun un om mai responsabil, mai onest,
mai înțelegător cu alții, mai generos
în iubire, mai eficace. Toate păcatele
și complexele noastre le-am vrea lip-
să la acești urmași. Dar noi nu știm
dacă cineva va lua în serios gîndurile
noastre de acum, și nici dacă avertis-
mentele vor servi cu adevărat la ce-
va. Orgoliul ne îndeamnă s-o credem.
Prea adesea însă viitorul proiectat la
un anumit moment a fost refuzat de
generațiile care au urmat. Ceea ce nu
ne scutește pe noi de misiunea ce ne
revine.

8. Dacă ar fi să luați cuvîntul în-
tr-un mare conclave scriitoricesc, care
ar fi cele mai importante trei fraze
din alocuțiunea dumneavoastră?

D.D. — Prima: drumul spre stele în-
cepe pe pămînt. A doua: omul are
nevoie de blîndețe, omenirea de fer-
mitate. A treia: omul a mers dintot-
deauna, chiar dacă n-a știut ce-l aș-
teaptă la capătul drumului.

9. Ați fost vreodată în Bucovina?
Ce vă amintîți?

D.D. — Cunosceam destul de bine Buco-
vina. Vreau să-i amintesc în primul
rînd pe oamenii ei. Lor le datorăm
și verdele pădurilor necuprinse, și al-
bastrul de Voroneț, și albul straielor
de sărbătoare. Bucovina mai înseamnă
încă o rezervație de aleasă omenie.

Dialog consemnat de
Dafin MUREȘEANU

MIHAILO TKACI (U.R.S.S.)

Trei surori

Cind casei părintești „La REVEDERE” — am spus
Și am plecat să-mi caut fericirea
Pe toate drumurile lumii m-au condus:
NADEJDEA ȘI CREDINȚA ȘI IUBIREA.

Și prima soră-a spus: „Eu la necaz îți sînt
Și sfetnic bun și mamă și salvarea.
Tu fără mine vei fi nimeni pe pămînt

Și-n brațe te va ține disperarea”.
A doua zise: „Sînt fîntînă. Și-apa mea
Pe arșiță te va scăpa de moarte.
Tu fără mine, află, că nu vei putea
S-ajungi pe culmi și nici în altă parte”.
Și-a treia zise: „Fericire și noroc
Nu pot fără iubire-n veci să fie.
O inimă ne-nrăgostită-i — ca o pasăre de foc
Închisă cu de-a sila-n colivie...”
Cînd eu sub greul vieții mă mai poticeam
Și îmi pierdeam pe vreo cărare firea,
Întotdeauna-n ajutorul meu chemam
NADEJDEA ȘI CREDINȚA ȘI IUBIREA.

În românește de Ștefan TCACIU

ROBERT DE MONTESQUIEU (Franța)

Sufletul meu

Mi-e sufletul lăcaș ascuns, cu amintiri,
Făcute ghem în colț ferit de ofiliri.
Sînt amintiri străvechi, doar gîndurile-s noi
Că-nții ne-nrăgostim, iar mintea vine-apoi.

Mi-e sufletul un parc de trandafiri striviți;
Acei ce nu-i cunosc socot că-s înfloriți,
Dar ce umblă-necet aroma lor cîntînd
Plecîndu-se spre ei, îi vede singerînd.

Mi-e sufletul potir cu băutură rea
Umplut într-un suspin cu tot ce mă durea;
Acei ce îl ating cu buzele ușor
Se otrăvesc sorbind oricît de-necetîșor.

Mi-e sufletul azil clădit în ani și ani
Să fie adăpost acelor sărmani
Ce și-au pierdut averi sau le-au împrăștiat.
Pentru aceștia toți am sufletul bogat.

Mi-e sufletul palat măreț unde sfios
Părerile de rău îngînă-n șoapte cînt duios.
Dezamăgiri uitate trec pe-asfaltul nou
Iar pașii lor răsună trist ca un ecou.

Mi-e sufletul altar și-n fața lui, mînunchi
Cu ochii ațintiți, stau strînse în genunchi
Uitatele iertări și gestul generos
Neprețuit la timp și măcinat și ros.

Mi-e sufletul un singuratic pisc, la fel
Cu muntele înalt ce-ascunde soare-n el
Și după asfințit, cînd cerul e pustiu.
— Chiar după ce-oi muri, el va rămîne viu!

Mi-e sufletul un gol imens în stînci săpat...
Cînd se afundă-n el trecutul — vîl purtat —
Găsește uneori un șipot cristalin
În care strînsul dor, se oglindește lin.

Traducere de Lucreția ANDRIU

Un spațiu al inteligenței și speranței

(urmăre din pag. 1)

mulat și dirijat, pentru că ignorarea ei să se transforme mai întîi în indoială, apoi în încercare de a înțelege și, în sfîrșit, în acord și participare. Foarte tinerii de atunci, veniți aici imediat sau aproape imediat după terminarea facultății, s-au transformat în bărbai și bucuria a început să le fie acum întreagă pentru că în recunoașterea demersurilor lor se află implicit recunoscut imensul aport de inteligență și eficacitate al informaticii. Un studiu de fezabilitate realizat de aceeași echipă deschide ferestrele curajoasei inițiative pînă către sfîrșitul acestui secol și de fapt aici trebuie căutat încă unul din succesele lor, și anume, acela că au gîndit un sistem informatic de conducere permanent perfectibil, mereu mai performant, încercarea lor, presupunînd interdisciplinaritate (echipa este formată din 20 de specialiști reprezentînd 8 profesii „ultraactuale”) și apreciable cote de risc, cerînd un travaliu suficient de intens pentru ca cei neobisnuți cu un asemenea ritm și efort să capoteze. Ceea ce, totuși, nu s-a întîmplat.

Dirijați cu discreție și cu un rafinament el însuși influențat parcă de metodele propuse de informatică, adăugîndu-și mereu la propria experiență, dobîndită pe parcurs, experiența altor echipe din țară a-vînd aceleași preocupări, acești tineri specialiști excelent pregătiți și-au definit încetul cu încetul rosturile în cadrul microcolectivului, sudura realizîndu-se astfel după reguli interne, conștient asumate. Numărul lor este infim, raportat la cel al întregului colectiv al întreprinderii, dar ceea ce au zămislit din cunoștințele și pasiunea lor, din certitudinile și din îndoielele lor, din încapățînarea în a dovedi că sînt în stare, că este posibil, din refuzul de a ceda și din plăcerea de a iscodi necunoscutul luminează deja numeroase cugete. Victoria lor este astfel o parte din victoria unui întreg colectiv, ce și-a asumat dificila, dar captivanta misiune de „stație-pilot”, de model autoconstituindu-se, autodezvoltîndu-se și generînd influențe durabile, contaminante...

Propriul impact al autorului acestor rînduri cu informatica n-a fost atît seducător, cît provocator. Și poate că aici se și află meritul ei „în timp real”: acela de a remodela permanent tonusul creator.

CONSEMĂRI

● Cenaclul în viața cetății

Cenaclul din Suceava al Uniunii Scriitorilor a intrat de curînd în al cincilea an de existență. Apariția sa, produsă sub semnul continuității firești specifice fenomenelor culturale contemporane, trebuie considerată drept un moment notabil în viața spirituală a Sucevei. E demn de reținut că din acest fertil pămînt românesc s-au ivit de-a lungul vremii nu puține nume de rezonanță și numai dacă ar fi să menționăm galeria de figuri a Fălticeniilor, ar fi suficient. Cert este că Cenaclul a reușit să dea contur și sens actualei grupări scriitoricești din nordul Moldovei, să faciliteze afirmarea celor care o compun asigurîndu-i demersul necesar. Și fără a apela la date și exemple, se poate spune că actuala mișcare literară însumează reușite incontestabile, materializate, între altele, în câteva valoroase apariții editoriale, despre care s-a pronunțat — din păcate, nu atît cît ar fi meritat — și critica de specialitate din țară.

Dar cîștigul sau realizarea „cea mai palpabilă” o reprezintă desigur periodicul „Pagini bucovinene”, publicație născută din entuziasm și slujită în prezent din același „foc nestins” al pasiunii. Strădaniile celor care gîndesc și înfăptuiesc numitele Pagini converg spre ambiția frumoasă de a atrage atenția, ori mai degrabă de a dovedi că la Suceava se face o literatură care nu pierde din vedere nici reperele tradiției și nici semnele înnoitoare ce țin de experiment, de inovație.

Nu ne-am propus, și nu e încă momentul, să întreprindem o încercare bilanțieră. Vrem doar să salutăm intrarea recentă în rîndurile membrilor Cenaclului sucevean a mai tinerilor Dan Bodnar, Ion Cozmei, Ion Drăgușanu, Octavian Lazăr, Ivan Negriuc și Constantin Severin. Cu alte cuvinte, fiecare dintre cei șase autori a trecut „proba” debutului editorial, fie în volume de sine-stătătoare, fie în plachete colective. Dintre ei, Constantin Severin a reușit să atragă pînă acum și atenția criticii. Oricum, toți se află la început de drum și surprizele sînt de așteptat. Și, în contextul celor enunțate pînă aici, ne permitem să sugerăm și o invitație. După cum se știe, Cenacluri de genul celui de la Suceava, mai există și la Botoșani, Focșani, Arad și Brăila, urmînd, probabil, ca acestora să li se alăture, mai devreme sau mai tîrziu, și altele. Considerăm deci necesară elaborarea de către Uniunea Scriitorilor a unor norme de organizare și funcționare a unor asemenea nuclee de breaslă. Un deziderat prin a cărui rezolvare se poate da un și mai accentuat impuls vieții noastre literare.

Ion BELDEANU

● Cărți

Arhitectura populară din zona etno-folclorică bucovineană devăluie, la o analiză mai atentă, trăsături evidente ale matricei stilistice proprii civilizației și culturii românești. Iată o concluzie semnificativă care se desprinde, implicit, din lucrarea **Monumente de arhitectură în lemn din ținutul Sucevei** (Meridiane, 1985), de Gh. Brătiloveanu și M. Spănu (desene: Gh. Brătiloveanu și E. Brătiloveanu, diapozitive și fotografii: M. Moroșan) ceea ce impune să o înscrim într-un program de „etnologie urgentă”, întrucît o serie de aspecte, fapte și elemente „arhaice” ale arhitecturii în lemn, consemnate în paginile ei, sînt, inevitabil, expuse dispariției, atît prin efectul evoluției normale cît și prin modernizarea tot mai rapidă a habitatului tradițional. Cartea compoartă, așadar, și o semnificație documentară, alături de cea funcțională, conferită prin caracterul de îndreptar sau de reper pentru procesul de sistematizare și urbanizare a așezărilor rurale. Evident, lectorul „de specialitate” poate extrage din țesătura limpede a textului și din superba imagistică ce-l completează, informații și sugestii privitoare nu numai la aspectele tehnologice ale creației material-spirituale care utilizează ca „materie primă” lemnul, ci și la inventivitatea creatoare tehnico-artistică, la capacitatea de realizare și dinamica social-istorică a creației, la umanismul ecologic al meșterului popular, la asimilarea influențelor și inovațiilor produse pe fondul conservării particularităților fundamentale („arhetipale”) ale tradiției etc.

Natura domeniului abordat (în componența căruia intră locuințe tradiționale, construcții și anexe gospodărești, instalații tehnice țărănești, edificii de cult) a determinat trăsăturile concomitente a caracteristicilor tehnico-funcționale și a celor artistice, cartea însăși fiind, în acest sens, un „obiect” născut la granița dintre util și estetic.

Avînd ca obiect de referință doar obiective din categoria „monumentelor de arhitectură”, lucrarea pune în evidență eșantionul cel mai reprezentativ și relevant al arhitecturii în lemn din județul Suceava, constituind o premisă sine qua non în realizarea unei sinteze a domeniului la nivel național.

Nicolae CĂRLAN

● Expoziție

Tablourile lui Tiberiu Moruz, găzduite de Galeria de Artă din Suceava, acum la început de primăvară, se constituie, de departe, în cea mai bună expoziție a pictorului sucevean. Un grupaj reprezentativ — peste patruzeci de lucrări —, în care coloristul își dă întreaga măsură, pendulînd între peisaj, portret și nelipsitele flori, găsînd aceea vibrație interioară care trece dincolo de privire, precum și anume semne ale originalității, iată ce ne proune talentatului plastician, cu un profesionalism de necontestat. (M. L.)

● Grafică

O semnificativă expoziție de grafică satirică a deschis, nu demult, la Suceava, Radu Bercea, un autor silențios, care-și petrece viața în orașul Gura Humorului. El preferă incizia greu de observat cu ochiul liber, simbolul prefăcut în condei și condeiul simbol. Radu Bercea are simțul și respectul desenului, măsoară cu precizie unghiurile, atacă numai după ce pune adversarul în gardă, se mișcă printre subiecte cu dezinvolтура patinatorului. Aflat mai puțin în atingere cu portretistica, Radu Bercea preferă dialogul inteligent al obiectelor. (M. L.)

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLĂIERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA
Secretariat: Eugen DUMITRIU
Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
str. Mihai Viteazul nr. 48

CADRAN

Un autor de literatură ucraineană

Iurii Lucan are o calitate indiscutabilă: știe să povestească. Cu vorba lui domoală și deopotrivă colțuroasă, el se face repede ascultat, cînd împrejurările devin favorabile, cîștigîndu-și simpatia auditoriului prin farmecul aparte al relatării. În aparență taciturn și necomunicativ, acest masiv cu alură de halterofil, abia așteaptă să fie înșă provocat la dialog. „De aici mi se trage și povestea cu proza”, glumește Iurii Lucan, de unde trebuie subînțeleasă plăcerea lui de a se confesa. Cert este că prietenul nostru a început să scrie relativ tîrziu. Și nu pentru că nu se găsește încă cineva care să-l îndemne, cum lasă dînsul a se-nțelege. Numai că din respectiva întîrziere creația lui Iurii Lucan n-a avut decît de cîștigat.

Înfîrînd așa-zisa regulă a „trecerii” prin genul scurt, el debuta în 1979 cu un solid roman („Balanța”), pentru ca la intervale oarecum scurte (1982 și 1985) să publice încă două asemenea scrieri („Nu-l greu să ucizi un corb” și „Nopti banale”). Salu-tînd apariția primei cărți (menționate), M. Mihailuc observa maturitatea construcției epice și releva „cuvîntul tăios, îmbinat cu umorul de care ades se folosește Iurii Lucan”.

Nu ne-am propus aici să intrăm în amănunte, vrem doar să reținem atenția asupra unui aspect esențial: cele trei volume formînd un tot unitar, se ambiționează să se realizeze o imagine edificatoare asupra devenirii istorice a unei comunități rurale, începînd din vara fierbinte premergătoare

actului de la 23 August 1944 și pînă în zilele noastre. O încercare îndrăzneată încununată, după cum rezultă și din aprecierile criticii de specialitate, de succes. „Satul Zarinoc, plasat undeva în zona Sucevei, măturisește autorul, devine spațiu-univers în care se desfășoară tumultul înnoirilor și prefacerilor socialiste, cunoscute nouă tuturor”. Bineînțelese această bătaie nu se consumă fără înfruntări dramatice, fără greșeli sau exagerări inutile. Ciclul românesc despre care vorbim a constituit și pentru Iurii Lucan o experiență interesantă. Treptat el a renunțat la anecdotică ușoară („reminiscentă” a acelei fermecătoare oralități de care pomeneam) și la descriptivism, scriul său dobîndînd mai multă expresivitate și o mai accentuată asumare a procedeelelor compoziționale moderne.

N-am reușit, în discuția pe care am avut-o de curînd să aflăm ce pregătește în continuare Iurii Lucan. „Să vorbim mai degrabă despre muzică” mi-a propus el, ne-dezmințîndu-și blînda bonomie. Muzica fiind o altă pasiune a profesorului Iurii Lucan. „Ca și sportul”, n-a uitat totuși să adauge. Se înțelege că aceste multiple preocupări, enumerate fără emfază, desigur, conferă însăși existenței sale o notă de originalitate din care prozatorul poate și știe să tragă „foloase”. Oricum, parafrazîndu-l pe același M. Mihailuc, putem afirma că „literatură ucraineană din România” are în suceveanul Iurii Lucan un reprezentant incontestabil.

Ioanid DELEANU

RECENZIE

STERIAN VICOL:

„Lacrime învingătorului”

Cu o sensibilitate discretă, în nota specifică melancolicilor, își caligrafiază Sterian Vicol această din urmă carte de versuri intitulată (nostalgic, desigur) „Lacrime învingătorului”. Cele trei secțiuni ale volumului încearcă o structurare a conotațiilor propuse, altfel zis, o prezentare a înfățișărilor lirice de moment. Se pare însă că obsesia să rămîne fragmental de viață circumscris universului rural din care poetul știe să selecteze esențele. De aici o căutare a „cărării” de aur ale copilăriei” cu reînvierea unor imagini frumos colorate și nu de pu-

ține ori estompare voit în fum de cenușă. Deși există și acel „frig al absenței în spațiu” care diminuează emoția regășirii: „Sînt vinovat / în zborul casei moare ciocirlia”.

Mai există apoi în textele cărții de față o undă de tristețe ce flutură peste metaforele cantabile și care anunță acea nedorită și implacabilă îndepărtare de „cail-nspumați” ai tineretii „cînd vine somnul” și „incepe toamna vîmînd”. Aceasta și explică de ce motivul solitudinii revine insistent în cel de al treilea ciclu al plachetei. O singură dată însă ferită de accente melodramatice, ba chiar ușor „tămăduitoare”: „Singurătatea-mi / e ca pămîntul îmbrățișînd / rădăcina florii”.

„Lacrime învingătorului”, dincolo de împlinirile și neîmplinirile sale, lasă încă loc acelei cărți dorite deopotrivă de autor și de cititorii săi fideli.

Ion BELDEANU